

aj na vlastnú prácu učiteľa. Úspech môže dosiahnuť iba ten učiteľ, ktorý sa na túto náročnú prácu dôkladne pripraví. Základné vedomosti učiteľa získali počas preškolenia. Kabinet 1.—4. roč. OPS im organizovaním spomínaných podujatí umožnil hlbšie vniknúť do problematiky vyučovania matematiky ešte pred hlavnými prázdninami. Bude závisieť od každého jednotlivca, do akej miery si osvojí učebné osnovy, metodické príručky, úvodné poznámky v učebných osnovách. Bez ich podrobnej znalosti nemožno očakávať vysokú efektívnosť výchovno-vzdelávacieho procesu. Zárukou úspechu je v prvom rade cieľavedomý a tvorivý prístup k plneniu úloh a k riešeniu problémov s nimi spojených.

ZPRÁVY A POZNÁMKY

K úmrtí profesora PhDr. Václava Příhody

Dne 18. listopadu 1979 zemřel ve věku devadesáti let prof. dr. Václav Příhoda, nositel Řádu republiky a medaile J. A. Komenského, jeden z nejvýznamnějších představitelů naší pedagogiky.

Prof. dr. Václav Příhoda se narodil 7. září 1889 v rodině řídícího učitele v Sánech u Poděbrad. Po maturitě studoval filologii na Univerzitě Karlově

v Praze, později ve Štrasburku a v Paříži. Po studii vyučoval jako profesor němčiny a francouzštiny na středních školách v Praze. Po úmrtí své manželky působil od roku 1922 do roku 1926 na univerzitách v Chicagu a ve Wisconsinu, později v učitelské koleji kolumbijské univerzity.

V roce 1925 se svým dílem Hygiena zkoušky habilitoval pro obor experimentální psychologie a pedagogiky. Studijní cesty do různých zemí světa a studium cizích jazyků mu umožnily získat přehled o aktuálních problémech vědecké práce v uvedených oborech.

Po návratu z USA působil jako docent na filozofické fakultě UK v Praze a od roku 1930 působil i na fakultě přírodovědecké. Zabýval se psychologickými a pedagogickými problémy a uvažoval o reformě středních škol. V článku Reforma školy studijní se Václav Příhoda vyslovil pro přísný výběr žáků na základě psychotechnických zkoušek. Vyjádřil v něm také svoje názory na organizaci, obsah a metody středoškolského studia, na něž mělo navazovat dvouleté studium bakalářské, jež mělo být přípravou na vysokou školu. Příhoda tím chtěl oživit tradice naší univerzity. Oceňuje význam klašického vzdělání a antické kultury, je však proti přeceňování studia latiny a řečtiny na úkor praktického vzdělání pro život a studia moderních, živých světových jazyků.

V roce 1929 se podílel na překladu Thorndikovy Osobnosti a kursu Pedagogické psychologie, z nichž vytěžil především poznatky o ekonomickém pragmatismu a přesvědčení o nutnosti racionalizace výchovy a vzdělání na základě psychologie.

V třicátých letech se Příhoda velmi aktivně věnoval učitelské činnosti ve Škole vysokých studií pedagogických v Praze, kde svým pedagogickým entuziasmem a patosem získával mladé, nadané, ambiciózní učitele pro práci na pokusných reformních školách v českých zemích i na Slovensku. Odmítal však tehdejší pojetí volné školy. Chtěl, aby škola měla pevný řád, osnovy i normalizované měření výsledků žákovských vědomostí a dovedností ve všech učebních předmětech. Nová škola, nový školský systém se měl pokud možno přizpůsobovat individualitě žáků všech stupňů školy, aby nedocházelo k eliminaci žáků, nýbrž k diferenciaci podle jejich specifických zvláštností a schopností.

Zásady racionalizace vyučování a demokracie zkoušení žáků vyjádřil V. Příhoda v různých spisech, zvláště však ve statí Vědecké řízení školské práce, v pojednání o winnetské soustavě a v díle Racionalizace školství, v nichž mu šlo především o zintenzivnění školní práce, zejména o úsporu času a zbytečné námahy žáků i učitelů. V nich pojednává o zprůmyslnění a zvědečtění pedagogiky a výchovy, o komercializaci vyučování.

Ve své rozsáhlé studii Školské měření se Příhoda přiklání k písemným formám zkoušení, které považuje za nejhygieničtější a nejobjektivnější měřítko žákových znalostí a dovedností. S otázkou zkoušení souvisí také otázka diferenciaci žáků podle jejich schopností, avšak v systému jednotného školství. Příhoda je dokonce pro sblížení školy měšťanské se školou střední, jako výrazu demokracie vzdělání všech společenských vrstev, jakmile pro to budou vytvořeny materiální a pedagogické podmínky, analogické metody, obsah i rozsah učiva, alespoň pro žáky nadané. Střední školy mají být jednotné, diferencované podle specifického odborného zaměření studia.

Příhoda se zabýval také příčinami neprospěchu žáků, jež vidí především ve verbálním a pamětném učení a v pasívních metodách vyučování. Proto zdů-

razňuje požadavek školy pracovní, aktivní a tvůrčí a maximální účast žáků na vytváření nových poznatků. Místo vědního encyklopedismu zdůrazňuje výběr takových činností, které usnadní pochopení moderní organizace práce, jakožto civilizačního činitele.

Nová škola má vycházet ze speciálních zájmů a schopností žákových. Žák nemá znát a umět všechno, nýbrž to, čím by se mohl uplatnit ve vymezené oblasti, pro niž má zájem a schopnosti. Příhoda však není pro ranou specializaci, nýbrž pro kulturní harmonii člověka. Prostředkem k jejímu dosažení jsou žákovy zájmy. Zabývá-li se žák některým oborem lidského vědění a umění intenzívně i extenzívně, podřídí-li ostatní vzdělání tomuto silnému zájmu, vytvoří harmonii své osobnosti spíše, nežli když se zabývá jen vnučováním porcemi různých předmětů bez zájmu a motivace.

Příhoda si ve své studii Vědecká příprava učitelstva (Praha 1937) všímal také rozvoje osobnosti učitele. S potěšením konstatoval, že pro učitele vychází daleko více odborných pedagogických časopisů nežli pro kterékoli jiné povolání. Tento fakt ilustruje učitelskou kulturnost a napomáhá k mnohostrannému rozvoji učitelovy osobnosti.

Vedle otázek neprospěchu žáků si Příhoda všímal problémů rozvoje zájmové činnosti a nadání žáků. Živě se zajímal i o pedagogické problémy předškolní výchovy dětí a o problémy elementárního vzdělání. Z jeho podnětu došlo k výzkumu slovní zásoby ve slabikářích, jehož výsledky Příhoda shrnul ve své studii Měření zásoby slovní u dětí (Praha 1928). Zabýval se také analýzou dětské kresby, studiem různých projevů dítěte školního věku. Mimořádnou pozornost věnoval otázkám elementárního čtení, v němž spatřoval významný prostředek dalšího rozvoje vzdělání člověka. Čtení chtěl postavit na nové základy, odvozené z psychologie dítěte, stejně jako celý systém práce v elementárních třídách. Tyto třídy považoval za nejdůležitější článek celého výchovně vzdělávacího systému a učitele těchto ročníků za významné kulturní činitele národa. Proto usiloval o vědecký přístup učitelů k otázkám pedagogické praxe již na základní škole.

Po osvobození naší vlasti Sovětskou armádou v roce 1945 působil V. Příhoda jako odborný poradce na ministerstvu školství. V říjnu toho roku byl jmenován univerzitním profesorem a věnoval se vědecké činnosti. Na základě celostní psychologie řešil mnohostranné problémy pedagogické teorie i praxe.

Po roce 1948 se Příhoda věnoval zejména otázkám v oboru pedagogické a vývojové psychologie a tak navázal na své dřívější studie. Vznikla nová díla, zejména jeho syntetické dílo Úvod do pedagogické psychologie a rozsáhlá publikace Ontogeneze lidské psychiky, v níž se autor přiklání jednoznačně k dialekticko-materialistické koncepci vývoje osobnosti.

Za svou mnohostrannou vědeckou a pedagogickou činnost byl Václav Příhoda vyznamenán Řádem republiky. V roce 1966 mu byla udělena Medaile J. A. Komenského.

I když některé myšlenky a pedagogické názory Příhodovy byly již překonány, zejména globální metoda čtení, přemíra testování žákových vědomostí, jeho snahy o neustálé zvyšování úrovně pedagogické teorie a praxe, o zvědečtení pedagogiky a přípravy učitelů pro aktivní účast na kulturním životě naší společnosti jsou podnětné a živé.

Dr. Ladislav Blatný